

SLOW LIVING
deel 2
het behouden huis

SLOW LIVING
deel 2
het behouden huis

Connie Harkema

Schrijver: Connie Harkema
Coverontwerp: Connie Harkema
ISBN: 9789464801132
© 2023 Connie Harkema

OP WEG NAAR DE ROMANTISCHE
STRASSE

61. ATELIER EN KERSTHUISJE

De eerste dag van ons tweede jaar in de camper begint minder leuk dan we hadden gewild. De bedoeling was met de kerst diep in Zuidoost-Duitsland te verblijven, midden tussen de Alpen. De werkelijkheid is dat we bij het WTC Leeuwarden in de wacht zitten voor een boosterprik. Voor ons de eerste keer dat we deel uitmaken van zo'n groot opgezette en goed georganiseerde priklocatie. Een heel verschil met de twee voorafgaande keren bij de huisartsenpraktijk waar het zo rustig was, dat de dokter ons met een mond vol taart wenkte naderbij te komen. Zowel het groot- als het kleinschalige heeft wel iets en ach, het resultaat is natuurlijk hetzelfde en word ik deze keer net zo ziek als de eerste keer. Mijn spieren zijn klaarblijkelijk niet geschikt voor deze onschuldige ogende doorzichtige vaccinatievloeistof.

Twee dagen later - op 24 december - is het leed geleden en kijken we elkaar gelijktijdig aan met een blik van 'wat doen we hier nog?' We zijn in het veredelde atelier in Molkwerum. De was is gedaan, het kersteten gekookt en gebraden en ik ben weer een stuk verder gekomen met mijn 'Zoektocht'-project, een werk van twee bij twee

meter waarbij ik alle schilderijen uit mijn beginperiode als kunstenaar aan elkaar naai, waardoor een interessant overzicht ontstaat van verschillende stijlen, uitvoeringen en materialen. De inrichting van het huis is gesitueerd rond de kunst, wat wil zeggen dat de meeste ruimte wordt ingenomen door gemaakte en nog te maken werken plus materialen. Deze indeling maakt dat het huis de uitstraling van een klein pakhuis heeft. Verder is er een bijkeuken c.q. fietshok met wasmachine en oven en een keuken; beide vertrekken voorzien van een betonnen vloer. De rest van het huis heeft kale houten planken met in de grootste ruimte het atelier en een klein zithoekje met ons grote beeldscherm waar we bij thuiskomst genieten van de onderweg gemaakte foto's. Verder is er nog een lekkere warme douche, een slaapkamer en een piepklein werkkamertje voor Rienk. En niet te vergeten: een prachtige dorpsligging met het IJsselmeer op loopafstand en de bossen op fietsafstand. Omdat we niet veel in Molkwerum zijn, hebben we nog niet de behoefte gevoeld het huis echt aan te kleden met vloerbedekking, behang of muurverf. Doordat er niets op de vloeren ligt, trekt de vochtige koude lucht omhoog; iets waarvan we in de zomermaanden

geen weet hebben gehad, maar dat in de winter toch een stuk onaangener aanvoelt.

We hebben nooit veel tijd nodig om over te schakelen van het huis naar de camper of andersom. Met de gewassen kleren in de sporttassen en het klaargemaakte eten in plastic zakjes gaat het op naar het huis op wielen dat bij een boerderij even buiten het dorp staat. In het aangrenzende weiland twee hertjes die ons uitgeleide doen.

Nadat we langs de supermarkt zijn geweest, kan het avontuur weer beginnen. We gaan naar Lhee, vlak bij Dwingeloo, naar dezelfde camperplaats waar we een jaar geleden met ons camperleven zijn begonnen. De rit op kerstavond is adembenemend mooi. Overal lichtjes die naarmate de schemer vordert steeds feller en meer lijken te worden. Lieflijke boerderijtjes, stallen, hekken, heggen, bomen, struiken en bruggen; alles is versierd. Op de camperplaats is het in het donker even zoeken, maar bijna direct staat de vriendelijke camperbaas paraat die ons nog kent van de drie vorige keren dat wij hier stonden, en die ons vorig jaar op eerste kerstochtend heeft verblijd met twee warme croissantjes als ontbijt.

In Lhee hebben we al veel weertypes meegemaakt: eindeloze regenbuien, dikke

pakken sneeuw, druilerige ijzel en orkaanachtige storm, maar de zon hebben we er nog nooit gezien. Des te verrassender dat juist nu, op kerst, een overdadige zonneschijn ons kersthuisje verwarmt. Met de kachel als ondersteuning hebben we het zo comfortabel dat we de deur met buitentemperaturen schommelend tussen de min drie en min tien graden niet uitkomen. Wat dat betreft hadden we om het even welke plek kunnen staan, want het enige waarmee we ons bezighouden is lezen, computeren en breien; en tussendoor natuurlijk lekker eten en wat snoeperijen. Kerstmuziek- en film vullen ons genot verder aan en in deze heerlijk ontspannen ambiance ontvangen wij de visite per mail, app en beeldbellen. Zo relaxed hadden we het niet vaak.

Overigens zijn we niet de enigen die in de camper zitten vastgeplakt. Buiten is het met de snijdende wind echt te koud om eropuit te gaan. Op tweede kerstdag voelt het iets aangenamer aan, zodat iedereen zich dan even buiten waagt voor een korte wandeling over het Dwingelderveld. Bovendien komen er nog zo'n tien campers bij met campersaars die elkaar lijken te kennen. In feestelijke kleding, met een kop koffie in de hand en sigaret in de mond, klitten ze samen - de kou dapper trotserend. De

camperplaats is tot leven gekomen en de honden raken verstrikt in elkaars riem.

De zon laat zich nog even van haar beste kant zien. De volgende ochtend treedt met de komst van ijzel de dooi in en hangt de mist over de stoppelvelden. Voor ons een teken dat we moeten vertrekken. Zodra de gladdigheid is verdwenen zetten we koers naar Duitsland. Eerst naar Nordhorn voor een gasfles en dan verder, zo is de bedoeling, maar waar we ons uiteindelijk zullen nestelen op een camperplaats bij de Vechtesee. Ons kersthuisje voelt zich overal thuis en wij ook.

62. ONEINDIG LIJKEND

Het is ons al vaker overkomen dat we onderweg naar een camperplaats plotseling halverwege blijven steken. Zo ook deze keer. Eigenlijk waren we op weg naar Herford met een tussenstop in Nordhorn voor een nieuwe gasfles. Het is al een beetje laat en de druilerige dag voorspelt een vroege intrede van de duisternis. Als bij de benzinepomp ons gasmerk ook nog niet eens op voorraad blijkt te zijn, besluiten we naar de camperplaats in Nordhorn te gaan, vlak bij de Vechtesee. Als ik bij dit meer ga kijken, wacht me een verrassing. In het eraast gelegen

fietspad, dat naar het centrum leidt, herken ik al gauw hetzelfde pad dat we afgelopen zomer vanuit De Lutte in Nederland hebben gefietst voor een bezoek aan Nordhorn. Ik vind het altijd heel apart hoe meerdere bezochte stukjes van een stad soms als een puzzel in elkaar blijken te vallen. Via het pad loop ik door naar de Alte Weberei die ik vorige keer heb gemist. Interessant om daar te zien hoe de oorsprong van Nordhorn als weverijstad eruitziet. De dag erop gaan we samen het centrum in en zijn we getuige van het opruimen van de kerstmarkt. Vreemd hoe het er desondanks toch veel gezelliger aandoet dan afgelopen zomer. Na de wandeling brengen we een regenachtige middag door in de camper zonder noemenswaardige gebeurtenissen, behalve dat een lesauto zeker een halfuur lang rondjes draait op het tegenoverliggende parkeerveld, terwijl een satellietschotel op een schuin voor ons staande camper dit draairecord probeert te overtreffen. Af en toe verschijnt een hoofd en arm door het dakraampje om de schotel te sturen. Telkens tevergeefs, net zoals de herhaaldelijke pogingen buiten vanaf de grond met afstandsbediening; totdat de man het uiteindelijk opgeeft en de schotel inklapt. Even verderop speelt een opa frisbee met zijn kleinkinderen.

Voor de jaarwisseling gaan we naar de voorgenomen camperplaats in Herford, recht tegenover het zwemparadijs H2O. Geen mooie plaats, maar wel veilig; en uitgerust met camera's en tientallen straatlantaarns. De camperplaats is een afgeschermd stuk dat deel uitmaakt van drie gigantische parkeerterreinen, bedoeld voor een bezoek aan het zwembad. Het is er megadruk. De opgezette tent als coronatestlocatie lijkt dan ook geen overbodige luxe.

Naar het centrum is het anderhalve kilometer lopen langs de rivier de Werre die vlak bij de Altstadt overgaat in vijf kleine watervalletjes. En dan, wat een verrassing, belanden we bijna een week na Kerstmis andermaal op een kerstmarkt, en wel een heel bijzondere deze keer: eentje met veel aandacht voor kinderen. Ze kunnen er rijden op een pony en op de Ganzenmarkt is een apart gedeelte voor hen ingericht met houten huisjes waarin sprookjes worden uitgebeeld. Met een druk op een knop kun je de bijbehorende tekst beluisteren, net zoals in pretpark De Efteling. Het is op de warmste oudejaarsdag ooit dat er een einde aan de kerstmarkt komt. Houten blokhutten worden met opleggers weggereden. Kerstversiering en grote kerstbomen blijven. Ongekend hoe lang de Duitsers de kerst proberen vast te houden met de oneindig lijkende markten.

In sommige plaatsen houdt de kerstmarkt pas op 9 januari op, terwijl die al vanaf begin of half november van start ging.

Als eindpunt van de stadwandeling hebben we het museum MARTa voor ogen. 'M' staat voor meubels en museum, 'ART' voor kunst, en de laatste 'a' voor ambiance. Het museum staat in het teken van hedendaagse kunst, design en architectuur. Het gebouw is ontworpen door Frank Gehry, dezelfde architect van het Guggenheim in Bilbao; en het is dan ook een kleine kopie hiervan, met dit verschil dat MARTa is gemaakt van rode klinkers, glas en roestvrijstaal. Buiten het museum staat het meerdelige werk van de Italiaanse arte povera kunstenaar Luciano Fabro als hommage aan het speelse en poëtische karakter van kunst: een hoog gepolijste, glanzende roestvrijstalen bol, waarin de omgeving wordt weerspiegeld. De bol markeert het einde van de tekst lus van het Rilke-gedicht 'The Ball', dat vanaf de ingang van het museumcomplex naar de rotonde op de Schillerplatz voert. Een kunstwerk dat toch nog oneindiger lijkt te zijn dan de Duitse kerstmarkt.

63. JAARWISSELING EN ANJERS

Geen oliebollen tijdens de jaarwisseling in Duitsland. Wel allerlei soorten Berliner bollen en zogeheten Mutzen, een klein soort oliebolvariant. Op de laatste dag van het jaar slenteren we door Herford en vertoeven een poosje op de Münsterkirchplatz met - hoe kan het ook anders - de Munster van Herford, de oudste en grootste kerk van de stad. Samen met twee andere historische kerkgebouwen, de Sint-Johanneskerk en de Sint-Jacobikerkerk, vormt de Munsterkerk de protestantse kerkgemeente. Binnen doet het bijna huiselijk gezellig aan met meerdere verlichte kerstbomen en een kerststal.

Rond het plein staan verscheidene mooie gebouwen, zoals dat van de Volkshochschule en het cantorhuis, een van de oudste nog bewaard gebleven vakwerkhuisen van Westfalen; gebouwd tussen 1448 en 1494. Het heeft een poosje dienst gedaan als school en is nog altijd de residentie van de cantor van de kathedraal. Op ongeveer honderd meter ervandaan bevindt zich het lichtgele/witte Rathaus. Een drievleugelig neobarok gebouw dat veel weg heeft van een kasteel. Het stadhuis is ontworpen door Leonard Kanold en levert een belangrijke bijdrage aan de architectuur van het begin van de 20e eeuw.

Bovendien vormt het gebouwencomplex een stedelijk ensemble met de markthal die van 1914 tot 1916 als het zuidelijke uiteinde van het raads- en marktforum is gebouwd.

Wij luiden 2021 rond het middaguur uit met een heerlijke maaltijd op de Alter Markt met het zicht op de grote kerstboom midden op het plein. Na die tijd is er met dichte winkels en horeca niets meer in de stad te beleven en trekken we ons terug in de camper om er even na middernacht te genieten van het vuurwerk dat ondanks het verbod toch veelvuldig wordt afgestoken.

2022 begint als een jaar vol beloftes, stil en zacht, zonder een enkel briesje wind en een abnormaal hoge temperatuur van vijftien graden. Wij maken er gelijk een leuke dag van met een uitstapje naar het Hermannsdenkmal, vlak bij Detmold. Dit kolossale monument werd gebouwd van 1838 tot 1875 naar een ontwerp van Ernst von Bandel. Met een totale hoogte van meer dan 53 meter is het 't hoogste standbeeld van Duitsland en, totdat het Vrijheidsbeeld er kwam, zelfs het hoogste standbeeld in de Westerse wereld. Het Hermannsdenkmal verwijst naar de Slag bij het Teutoburgerwoud en het verhaal van Hermann der Cherusker die leefde van het jaar 18 voor Christus tot 19 na

Christus. Als 'Arminius' stond hij aan het hoofd van een verbond van de Germaanse stammen dat erin slaagde de Romeinen een vernietigende slag toe te brengen; en dat terwijl hij een tijdlang zelf als officier in het Romeinse leger had gediend. Na de bezichtiging van het standbeeld gaan we door naar de camperplaats in Blomberg, dat de bijnaam 'die Nelkenstadt' (Anjerstad) heeft en ook hier hoort een bijzonder verhaal bij. In de tweede helft van de negentiende eeuw werden er meer dan 1500 anjersoorten ontwikkeld. De kassen en bloemperken trokken veel bezoekers uit binnen- en buitenland en ook de prins en prinses zur Lippe bezochten jaarlijks de bloeiende bloemen.

De anjerteelt was niet alleen bekend in Lippe, maar in heel Europa - er zijn productcatalogi voor de anjerzaden in het Duits, Engels en Frans. Het abrupte einde volgde met het begin van de Eerste Wereldoorlog, waarna er nog maar een paar honderd variëteiten over waren.

Tegenwoordig vertegenwoordigt de Anjerkoningin Blomberg in heel Duitsland op tal van beurzen en evenementen en is er een tweejaarlijks Anjerfeest in de stad. Ook Prins Bernhard van Lippe-Biesterfeld, de voormalige Prins der Nederlanden en prins-gemaal van onze toenmalige koningin Juliana, was een groot

bewonderaar van deze bloem. Zijn handelsmerk werd een witte anjer in het knoopsgat en dat is nog steeds het beeldmerk van het Prins Bernhard Cultuurfonds. Geboren in de streek opende Bernhard in Blomberg de Anjerschool en de Bernhardschool. Wij nuttigen er in een Italiaans restaurant onze nieuwjaar maaltijd.

64. MIDDELEEUWSE WANDELING EN PREHISTORISCHE ROTSSEN

De tweede januaridag in Blomberg verloopt heel wat natter en kouder dan de dag ervoor. Bovendien staat er een behoorlijke wind die wij uiteraard trotseren voor een wandeltocht door het plaatsje. De rond 1250 gebouwde stad is een echt juweeltje. Nauwe steegjes, vakwerkhuisen versierd met gebeeldhouwde rozetten, een middeleeuwse burcht, romantische wandelpaden en een in de zestiende eeuw gebouwde stadspoort wisselen elkaar af. Het hoogtepunt van Blomberg staat aan de Marktplatz. Het is het in 1587 gebouwde Rathaus in de stijl van de Wezerrenaissance. Deze stijl combineert kenmerkende elementen, zoals rijkelijk versierde gevels van de Italiaanse renaissance, met die van West-Europa. Links voor het Rathaus staat de schandpaal. En dan is er ook nog de

Martinitoren, de toren van de vroegere kerk St-Martin, die - naast enkele delen van de burcht en de stadsmuur - het enige gebouw is dat bij de verwoesting van Blomberg tijdens de Soester vete in 1447 geen schade opliep.

De volgende dag maken we een uitstapje naar Externsteine, dat net als het Hermannsdenkmal, een tip is van Rienks broer die het grootste gedeelte van zijn leven in Duitsland woont. Door hem zijn we al op tal van interessante plekken terechtgekomen. De Externsteine vormen een formatie van enkele lange zandstenen die abrupt uit het heuvelachtige landschap oprijzen. Ze zijn ontstaan in het geologische tijdperk krijt, ongeveer 120 miljoen jaar geleden. Behalve een natuurmonument zijn de Externsteine mogelijk van religieuze of cultureel geschiedkundige waarde. In de twaalfde eeuw werd volgens een inscriptie een grot in de westelijke rots als kerk ingewijd door de bisschop van Paderborn. Links naast de ingang bevindt zich een reliëf van de kruisafname van Jezus. Dit is het oudst bewaarde stenen beeld van Duitsland. Kortom, een interessante plaats die in de belangstelling staat van druïden, moderne heksen, en Keltische en Germaanse geloofsgemeenschappen die er de zonnewendefeesten vieren en de Germaanse goden vereren.

Nationaalsocialisten interesseren zich om andere redenen voor de Externsteine; zij zoeken naar gegevens die bewijzen dat er voor de vroege beschavingen in het Middellandse Zeegebied al hoge culturen in het noorden waren. In 1935 dacht men er de Irminsul te hebben gevonden; een belangrijk heiligdom voor de Saksen van de achtste eeuw na Christus met vermoedelijk grote symbolische betekenis. Vanwege de Irminsul worden er bij de Externsteine dan ook regelmatig samenkomsten gehouden door personen die er neofascistische interesses op na houden. Ook wij hebben hoge verwachtingen van deze bezienswaardigheid die - zoals wel vaker bij hoge verwachtingen gebeurt - in de praktijk een beetje tegenvallen. Zo ziet het parkeerterrein er slecht onderhouden uit met wild voortwoekerende takken over het asfalt bij de toegangsweg en met mos begroeide en verkleurde verkeersborden. Een van de apparaten waar je een parkeerkaartje kunt trekken doet het niet, zodat we voor de andere automaat een stuk achteruit moeten rijden. Nadat we eindelijk een kaartje hebben kunnen trekken, een plaatsje hebben gevonden en zijn uitgestapt, worden we opgewacht door een zwerver die een papiertje voor onze neus houdt waarop in het Engels staat dat hij geld nodig heeft.

Voor de rotsen hoeven we slechts een klein stukje te lopen. Direct om de hoek, na het passeren van toiletten, parkeerkassa's, speeltuin en restaurant, zien we ze liggen met ernaast alweer een kassa. In, tussen en rond het gesteente zijn trappen aangebracht en helemaal bovenin een grappig vormgegeven bruggetje tussen twee rotspunten in die voor het betreden ervan moeten worden betaald. Omdat de kassa blijkt te zijn gesloten en één trap gewoon bereikbaar is, wagen we de tocht naar boven, waarbij we halverwege op een afsluiting stuiten en de afdaling in omgekeerde richting moeten aangaan. Dit alles maakt dat we een beetje teleurgesteld zijn over het bezoek aan dit natuurverschijnsel, dat gewoon in de publieke ruimte van het Teutoburgerwoud ligt en iedereen gratis zou moeten kunnen bezoeken. Nee, dan kiezen wij toch liever voor een wandeling door Blomberg dat zonder kassa's en toeristische attracties gewoon zichzelf is gebleven. Maar misschien dat dit ook ooit nog eens gaat veranderen tegen de tijd dat deze stad net zo oud is als de rotsen van Externsteine...

65. VAN HERFST- NAAR WINTERROMANTIEK

Het is niet de eerste keer dat we op een camperplaats naast een kuurpark staan. Zo ook nu in Bad Neustadt an der Saale, aan de voet van de Beierse Rhön. Alle klinieken en revalidatiecentra, het medische verzorgingscentrum, het gezondheidscentrum en wellnessfaciliteiten liggen op loopafstand van elkaar. Daarnaast biedt het wellness- en avonturen bad Triamare (ook op loopafstand) een goed uitgeruste sauna en een mooi zwembad met duiktoren en glijbaan. Een zweefvliegveld, tennisbanen, outdoor fitnessapparatuur, een blotevoeten pad, drie verschillende natuurpaden en een Nordic Walking-centrum ronden de sport- en vrijetijdsactiviteiten af.

Jammer, dat wij niet zoveel hebben met sport en wellness, want voor iedere liefhebber moet dit toch een waar walhalla zijn. En wat ik eigenlijk nog sneuer vind, is dat er helemaal geen sneeuw ligt in Bad Neustadt. De hele weg ernaartoe reden we door een witte winterwereld die ineens vlak voor de plaats van bestemming groen kleurde. Hoe plaatselijk kan het zijn.

Toch voelen wij ons direct thuis in deze plaats. De middeleeuwse stadsmuur is zeer goed

bewaard gebleven en omringt de oude stad in de vorm van een hart van ruim anderhalve kilometer. Een bijzonder gezicht zijn de drie slanke verdedigingstorens en de 34 meter hoge poort, de Hohntor, tevens herkenningspunt van Bad Neustadt. Slot Salzburg, dat boven de stad uittorent en uit zeven onafhankelijke kleine kastelen bestaat, zien wij in eerste instantie over het hoofd omdat deze pal boven de camperplaats ligt en alleen vanuit de verte zichtbaar is.

We staan midden in een natuurgebied; aan de rand van het centrum, getypeerd als een typisch Frankische oude stad. Het oogt wat saai.

Eigenlijk is de ijsbaan midden op het plein het enige dat leven in de stad brengt, hoewel de wandeling erna over de stadsmuur en de bezichtiging van de Maria-Hemelvaartkerk veel goedmaken. Het eenvoudige witte interieur van de kerk met de Korinthische zuilen verrast me, evenals het ronde koor dat wordt benadrukt door de ronde kolompositie en het koepelachtige plafondgewelf.

Op de terugweg door het Kurpark, waarbij we de heftig kolkende en snelstromende Saale, een zijrivier van de Elbe, oversteken, zijn we plots wat huiverig over onze camperplaats. Het terrein is glooiend en wij hebben de camper vanwege het mooie uitzicht geparkeerd op het laagste punt

aan de rand van het terrein. We zien dat sommige wandelpaden onder water staan en ons huisje bevindt zich niet ver van die overstromingen af. Als het dan toch ook nog ineens begint te sneeuwen, zijn we bang dat het waterpeil nog meer zal stijgen en wij straks een drijvend huisje hebben. Dus voor de zekerheid verkassen we naar een wat hoger gelegen deel. 's Avonds klopt een gespierde man in T-shirt op de deur. Hij is van de inentings- en betaalinspectie en is speciaal met de auto het terrein opgereden om ons als enige aanwezige campergasten te controleren. Gelukkig kunnen we hem op beide fronten geruststellen. De volgende dag is het 6 januari en viert heel Duitsland Drie Koningen. Alle winkels en horecagelegenheden zijn gesloten, behalve een Grieks restaurant waar we een heerlijke maaltijd verorberen. De nacht wordt koud en kweekt een laag rijp. Wij willen graag de route van de Romantische Strasse hervatten die we in de herfst vanwege het halen van de grieprik in Nederland hebben afgebroken. Zo gemakkelijk als het toen verliep, zal het nu niet gaan. Bij vorst zit er weinig anders op dan dat we ons laten leiden door begaanbare wegen, werkende sanizuilen en aanwezige stroompalen. Dinkelsbühl was de laatste stad die we hebben

bezocht en dus zullen we daar voorbij moeten instappen.

Neresheim, aan de voet van de Zwabische Jura, lijkt een goede keuze. Op weg ernaartoe rijden we door forse sneeuwbuien in mistige dalen, maar net als bij de aankomst in Bad Neustadt houdt de sneeuw op als we in Neresheim arriveren. Ditmaal staan we op een gratis plek met uitzicht op een openluchtspoorwegmuseum en daarboven het abdijcomplex. 's Nachts is er weer neerslag; het sneeuwt onophoudelijk door. We ontwaken met een dik wit tapijt om ons heen, waarop vanaf een uur of elf het zonnetje fel begint te schijnen. Vol bewondering voor het omringende landschap en het besneeuwde stadje leggen wij die ene kilometer af die ons huisje scheidt van de witte abdij die zich nu zo uitnodigend aftekent tegen de blauwe hemel. De benedictijnenabdij, behorend binnen het Heilige Roomse Rijk is als koorherensticht Sankt Ulrich und Afra in 1095 gesticht door graaf Hartmann van Dillingen en zijn vrouw Adelheid. De abdij ligt direct aan de Jacobswegroute en pelgrims kunnen er overnachten.

Het interieur van het klooster is eenvoudig. Dit in schril contrast met de kerk, ontworpen door Johann Balthasar Neumann, een Duitse barok- en rococo architect. De bouw van deze meer dan

imposante kloosterkerk is tussen 1699 en 1714 gerealiseerd en is - nu met de sneeuw - van binnen net zo wit als van buiten. Werkelijk een prachtig gebouw en qua interieur misschien wel het meest indrukwekkend van alle kerken die ik tot nu toe heb bezocht. De ruimte is zo groot dat het er bij een lichte fluistering al echoot. Wij zijn er als enige bezoeker en aanschouwen de plafondschilderingen van de Tirolse kerkschilder Martin Knoller. Met een oppervlakte van meer dan 700 vierkante meter is het koepelfresco in de achttiende eeuw de grootste in zijn soort. Het lijkt alsof de hemel zich voor ons opent. En ook het gigantische orgel van de Duitse orgelbouwer Johann Nepomuk Holzhay, dat het midden houdt tussen hoog barok en classicisme, sluit door de onderverdeling in diverse witte behuizingen mooi aan bij de rest van het interieur. Toch is in al deze weelde de inrichting met relatief weinig kerkbanken en halverwege de ruimte een eenvoudige tafel waar volgens mij normaliter de missen worden opgedragen, vrij schaars te noemen. Achter de tafel ligt een groot leeg cirkelvormig plein, waar het altaar op aansluit. Al met al is het abdijcomplex een plaats waar je terstond stil valt en wat mij betreft, zo midden in de sneeuw, op en top winterromantiek en daarom

des te onbegrijpelijker dat Neresheim geen deel uitmaakt van de Romantische Strasse. Misschien dat deze blog daarin verandering kan aanbrengen?

TWEEDE DEEL ROMANTISCHE STRASSE

66. STAD IN EEN KRATER

Bij het uitstippelen van bezienswaardigheden word je soms op het verkeerde been gezet, zo ook met het middeleeuwse plaatsje Nördlingen en de Ries-inslag, een van de best behouden grote inslagkraters op aarde. In eerste instantie dachten we met twee verschillende locaties te maken te hebben. We hadden gelezen dat de krater door zijn omvang en de sterke verwerking alleen vanuit de lucht duidelijk is te herkennen. Volgens berekeningen heeft de meteorietinslag van zo'n vijftien miljoen jaar geleden in totaal 150 kubieke kilometer gesteente in beweging gebracht. Vanaf de bodem zou men de rand van de krater als een richel zien die langs de horizon loopt en met bos is begroeid. Op weg naar Nördlingen denken wij inderdaad af en toe zo'n stukje krater te zien, maar zeker weten doen we het niet, en aangezien we geen drone hebben, moeten we het met deze bevindingen doen. Wat we zoeken is het hart van de krater, maar dat vinden we niet, totdat we doorkrijgen dat Nördlingen volledig binnen de krater ligt en daarmee het eigenlijke hart is. Een stad in een krater: dat bedenk je toch niet. Daarbij schijnt het ook nog eens een veel voorkomende misvatting te zijn dat de